

Ook ik heb mijn vmbo-diploma!

Een vmbo-advies kan voor sommige leerlingen (en hun ouders) zwaar vallen. Dat dit advies niet het einde van de wereld betekent, bewees Lucelle Comvalius. Ze werd docent geschiedenis en maatschappijleer en inspireert haar leerlingen met bijzondere lessen. Haar persoonlijke verhaal werkt motiverend voor vmbo-leerlingen van nu.

De deur gaat open, ik zit nog te zweten op de laatste opgaven van mijn toets Engels op ISG Arcus in Lelystad. Onze mentor deelt de envelopjes uit waarin het advies van het team zit. Deze mogen na het afronden van de toets geopend worden. Een paar keer kijk ik gespannen naar de envelop die lonkend voor mij ligt. Achter me hoor ik zachtjes gejuich bij Gert en Sindy die het door hen beoogde vwo- en havo-advies vanzelfsprekend glansrijk binnensleepten. Direct na de toets maak ik met trillende vingers mijn envelop open en mijn adem stokt in mijn keel wanneer ik onmiskenbaar de vetgedrukte letters lbo zie staan. In mijn ooghoeken zie ik klasgenoten veelvuldig het 'yes'-gebaar maken, terwijl ik de tranen over mijn wangen voel stromen. Mijn vriendin Sindy stopt direct met feestvieren en slaat haar arm om me heen, en ook mijn andere vriendin – Mariska, met precies dezelfde cijfers en vreemd genoeg toch een mavo-advies – stopt haar advies in haar tas om me te troosten. Maar ook een mavo-advies was niet iets om trots op te zijn. Met lood in mijn schoenen ga ik naar huis, waar mijn ouders vol schaamte het papiertje bekijken en zich afvragen wat ze aankomend weekend bij het familiefeest moeten zeggen. De stem van mijn vader slaat over als hij hevig teleurgesteld zegt, terwijl hij mij aankijkt: 'Ben ik hier nu voor naar Nederland gekomen?' Mijn hart breekt wanneer ik verdoofd met een bordje eten naar mijn kamer vertrek, want de boosheid, teleurstelling en het verdriet op hun gezicht zijn meer dan ik verdragen kan. En wanneer we zaterdag naar het familiefeest gaan, wordt mij meermaals in de auto gezegd vooral niet te zeggen dat ik een lbo-advies heb gekregen. Ik ben duidelijk de schande van de familie.

Zogenaamde elite

Ook de volgende dag op school was ongemakkelijk. De toets Engels had ik natuurlijk verknald en daarnaast was er direct na de uitslag in de klas een tweedeling ontstaan tussen leerlingen met een lbo- of mavo-advies en de zogenaamde elite die een havo- of vwo-advies had gekregen. Het is in die week dat ik besepte dat ik een plan had: ik had altijd via mavo, naar havo en van daaruit naar de opleiding geschiedenis willen doorstromen. Dit was misschien een drempel, maar ik zou me vasthouden aan mijn plan. Ik trok de stoute schoenen aan en legde het voor aan mijn ouders. Mijn vader – die sinds het teleurstellende advies nauwelijks tegen me sprak en zijn hoop zichtbaar op mijn tien jaar jongere zusje had gesteld – was geenszins van plan om met de mentor het gesprek aan te gaan om mij een kans op mavo te geven. Hij was in Suriname zelf een zeer gerespecteerd leraar basisonderwijs geweest en vroeg zich zichtbaar geïrriteerd af waarom ik dacht dat ik beter zou weten dan een team leraren welk advies voor mij passend zou zijn. Mijn moeder, net als ik een echte streber en iemand die buiten de kaders denkt, wilde er wel een gesprek aan wagen, maar alleen als ik beloofde haar niet voor schut te zetten. ▶

Lucelle Comvalius is docent op het Teachers College Windesheim in Zwolle. In 2019 werd ze verkozen tot leraar van het jaar.

Na een proefperiode haalde ik de mavo glansrijk en stroomde ik met een zeer grote vriendengroep door naar de havo. Iets wat toen voor een bicultureel meisje een bijzonderheid was. Naast mij zaten namelijk slechts nog vier biculturele leerlingen in heel havo en vwo. We hadden duidelijk een naam hoog te houden. Na de havo ging ik studeren aan de NLO Geschiedenis in Diemen. Hoewel ik eindelijk op mijn droomopleiding was beland, merkte ik al snel dat het feit dat ik buiten de lijntjes kleurde regelmatig voor frictie zorgde. Een lessenserie geschiedenis hoefde wat mij betreft niet alleen over geschiedenis te gaan. Daarin konden kennisinhouden en vaardigheden van vakken als Engels, drama, handvaardigheid, muziek en zelfs verzorging best een zinvolle plek krijgen. De docenten die mijn werk moesten beoordelen dachten daar iets anders over. Mijn werk dreef hen vaak tot waanzin: 'Kun je niet gewoon de opdracht inleveren zoals deze op papier staat? Gewoon een lessenserie geschiedenis?', was een veelgehoorde vraag. Net als mijn antwoord: 'Natuurlijk kan dat, maar ik zie daarvan de lol niet in!'

Beste leerschool

In mijn derde jaar werd ik geselecteerd voor een experiment: lio-stage. Door omstandigheden kwam ik als twintigjarige alleen voor een 5-havo en 4-mavo te staan. Dat was niet de bedoeling en leverde me een jaar vertraging op. Toch was dit een van de beste leerscholen ooit, omdat toen al voor mij duidelijk was dat ik een echte vmbo-docent ben. Havo- en vwo-klassen waren een feestje.

'Dan kwamen ze heel serieus de klas in lopen en zag mijn lokaal eruit als een bruin café waar de tafels bedekt waren met authentieke kleedjes'

We voerden mooie gesprekken en deze leerlingen daagden mij uit om ver boven de stof te gaan staan. Maar de vmbo-examenklassen hadden echt iets anders nodig: het opbouwen van een ander type relatie en veel variatie. Elke les voelde ik mij de zwarte Linda de Mol die haar kinderen met lesstof entertainde, vaak zonder dat ze doorhadden dat ze aan het leren waren, totdat ze het resultaat van de toets of het examen terugzagen.

En het werkte: op alle scholen wist ik door mijn manier van werken het aantal examenkandidaten voor mijn examenvakken te verdubbelen en wisten we samen vaak boven het landelijk gemiddelde te scoren. Vaak werd me gevraagd hoe ik het toch voor elkaar kreeg. Natuurlijk werkte ik hard; ik ben er trots op dat ik geen 9-tot-5-mentaliteit heb. Maar eigenlijk was het heel simpel om op het vmbo van elk jaar een feestje te maken.

Ten eerste had ik van mijn eigen voorbeelden, meneer Abbes (geschiedenis) en meneer Nieboer

(biologie), geleerd hoe belangrijk het is dat leerlingen zich welkom en gezien voelen, juist als je het vak geeft waarin ze niet geïnteresseerd zijn of dat zij heel moeilijk vinden. Wat zijn mijn geheime wapens? Voor mij is de sfeer heel erg belangrijk, dus ik heette mijn leerlingen (voor corona) altijd in de deuropening welkom met een hand en muziek waardoor zij vaak dansend de les inkwamen. Maar ik kijk ook per leerling welk cijfer een feestje waard is. Je kunt nu eenmaal niet allemaal een tien halen, maar soms is een vier of vijf ook een reden voor een feestje, omdat je je dan toch hebt verbeterd. Leerlingen voelen zich veilig en gezien wanneer je dit inziet. En dan bel ik ook naar huis, want ik wil niet de docent zijn die alleen contact met het thuisfront opneemt wanneer er een verbeterpunt is.

Wereld als klaslokaal

De wereld is altijd mijn klaslokaal geweest. Ik heb een hekel aan lessen waar leerlingen twee aan twee in de luisterstand worden gedwongen. We trekken eropuit, ik ga langs bedrijven, bied met mijn klas hulp aan bij het oplossen van commerciële of maatschappelijke problemen. Zo heb ik als twintiger met een klas voor heel veel sinterklaaspakketten gezorgd voor de voedselbank in Almere, omdat leerlingen vonden dat het voor de kinderen ook belangrijk was om te kunnen vertellen dat ze iets hadden gehad van Sinterklaas. En het kon nog

groter, want niet veel later wisten we duizenden euro's in te zamelen door een modellenwedstrijd te organiseren die goed werd bezocht en geheel gesponsord werd door de plaatselijke winkeliers. Leuk detail: twee vmbo-leerlingen die aan deze wedstrijd meededen zijn inderdaad model geworden en een leerling die een geweldige assistent was, is bij de tv als producer gaan werken. Maar ook als het gaat om toetsing hield ik ervan mijn leerlingen te verrassen. Ik hield niet van standaardtoetsen. Zo deed ik veel aan gamification door toetsen in de vorm van een pubquiz aan te bieden. Dan kwamen ze heel serieus de klas in lopen en was het niet de gebruikelijke toetsopstelling, maar zag mijn lokaal eruit als een bruin café waar de tafels bedekt waren met authentieke kleedjes en opgeleukt met drankjes en borrelnootjes. Of die keer dat ik het in de vorm van een casino deed en je bij het juist beantwoorden van de vraag dollars kreeg en je verdienste ook je cijfer bleek te zijn. Zelfs leerlingen die hadden bedacht de toets niet te maken, met een of andere onzinnige smoes, konden de verleiding niet weerstaan om toch mee te doen.

Leraar van het jaar

In 2014 en 2017 was ik finalist van de Nationale Onderwijsprijs.¹ In 2019 werd ik leraar van het jaar en kreeg ik de kans om de twee vakken waar ik zo van hou, geschiedenis en maatschappijleer, op de kaart te zetten. Toen ik samen met Marike Barendse en Tim Jacobs gevraagd werd om de vaste geschiedenisdocenten te worden bij het nieuwe programma *De Vooravond* had ik nooit durven dromen dat daar zoveel mooie reacties op zouden komen. Het was machtig mooi om op straat aangesproken te worden omdat mensen de historische onderwerpen zo interessant vonden dat ze er nog over door wilden praten, aangaven

dat ze boeken hadden gehaald of via Google verder hadden gezocht omdat ze nieuwsgierig waren geworden. Het grappigst vond ik de mensen die het elke week nodig vonden om een samenvatting van de aflevering na te roepen. In het voorbijgaan riepen ze dan heel trots: 'Ik heb je gezien en het ging daar en daar over.' En de mensen die mailden om een onderwerp aan te dragen en daarbij ook kraakhelder konden aangeven waarom dit onderwerp de spotlights verdiende bij *De Vooravond*. Maar de mooiste gesprekken vonden toch plaats in mijn vmbo-klas, waar leerlingen steeds meer beseften dat het wellicht cliché klinkt, maar dat het toch echt zo is dat je om het heden te begrijpen het verleden moet kennen.

Met een glimlach denk ik nog vaak terug aan mijn school in Lelystad, waar ik ooit begon met een lbo-advies en mij zorgelijk werd verteld dat anno 2000 vrouwen ook moesten werken en dat ik met mijn keuze voor het vak geschiedenis opgeleid werd voor werkloosheid. Anno 2022 werkt deze stapelaar met een getuigschrift NLO Geschiedenis op zak harder dan ooit om haar passie voor de vmbo-leerling en haar vak geschiedenis onder de aandacht te brengen bij haar studenten aan het Teachers College in Zwolle. ■

1 In 2014 won ik de Gelderse Onderwijsprijs met mijn onderzoek naar de invloed van gamification op de motivatie van vmbo-basisleerlingen om het nieuws te volgen. Het volgen van het nieuws was voor mij van essentieel belang om maatschappelijke en historische vraagstukken te kunnen bespreken.

Onder: Vormgeving posters: Marco Westenbrink, Senang Vormgeving.

Campagne voor vmbo'ers

In 2017 won ik de derde prijs en de publieksprijs bij de Gelderse Onderwijsprijs voor mijn presentatie van de campagne *Ook ik heb mijn vmbo-diploma!* waarbij vmbo-leerlingen met succesvolle oud-vmbo'ers in gesprek gingen en lieten zien dat het vmbo een geweldige start van je carrière is en dat ondanks de maatschappelijke discussies je vol trots moet kunnen zeggen: 'Ook ik heb mijn vmbo-diploma!' De campagne kreeg onlangs weer veel aandacht toen ik hem opnieuw lanceerde via LinkedIn, ditmaal om ook de ouders in te laten zien hoe belangrijk het is om positief op dit advies te reageren.

